

MAGYAR HALGAZDÁLKODÁSI OPERATÍV PROGRAM PLUSZ ÉRTÉKELÉSI TERV

1. sz. módosítás

Monitoring Bizottság által elfogadva:

2025. október 15.

**MAGYAR HALGAZDÁLKODÁSI
OPERATÍV PROGRAM PLUSZ
ÉRTÉKELÉSI TERV**

című dokumentumot

az Agrárminisztérium
Közös Agrárpolitika Végrehajtásáért Felelős
Helyettes Államtitkárság
Halászlati Alapok
Irányító Hatósági Főosztály

megbízásából készítette

Századvég Konjunktúrakutató Zrt.

1037 Budapest, Hidegkúti Nándor u. 8-10.

Telefon: +36 1 479 5280

www.szazadveg.hu

szazadveg@szazadveg.hu

A megrendelő részére átadva:

2025. szeptember 22.

Megrendelő

Szervezet

Agrárminisztérium
Közös Agrárpolitika Végrehajtásáért
Felelős Helyettes Államtitkárság
Halászlati Alapok Irányító Hatósági
Főosztály

1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 11.

Kapcsolattartó(k)

Szatmáriné Szűcs Klára
főosztályvezető
(klara.szucs.szatmarine@am.gov.hu)

Összeállította

Századvég Konjunktúrakutató Zrt.

Témafelelős

Schultz Gábor
(schultz.gabor@szazadveg.hu)

Tartalomjegyzék

1	Vezetői összefoglaló.....	4
2	Az értékelési tervet elkészítő jogszabályi háttér bemutatása	6
3	Célkitűzések és szempontrendszer.....	8
3.1	Az értékelési terv célja	8
3.2	Értékelési terv elkészítésének szempontrendszere	9
4	Az értékelési terv keretrendszere	11
4.1	Az értékelések módszertanának áttekintése	11
4.1.1	A módszertan keretrendszere.....	11
4.1.2	A módszertan eszköztára	11
4.2	Lehetséges értékelési kérdések	12
4.3	Az értékelések szereplői	16
4.3.1	Nemzeti Fejlesztési Központ.....	16
4.3.2	Irányító Hatóság	17
4.3.3	Monitoring Bizottság.....	18
4.3.4	Értékelők	18
4.3.5	Adatszolgáltatók.....	18
4.4	Az elvégzett értékelések disszeminációja.....	19
4.5	Források és eszközök.....	20
4.5.1	Pénzügyi források.....	20
4.5.2	Adminisztratív kapacitás	20
5	Az értékelési terv tervezett értékelései.....	21
5.1	Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz – Félidei értékelés	22
5.1.1	Értékelés célja	22
5.1.2	Előzetes értékelési kérdések	22
5.1.3	Az értékelés további feladatai	24
5.1.4	Tervezett értékelési módszerek	24
5.1.5	Értékelés tervezett ütemezése.....	25
5.2	Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz – Ex post értékelés	25
5.2.1	Értékelés célja	25
5.2.2	Előzetes értékelési kérdések	25
5.2.3	Az értékelés további feladatai	26
5.2.4	Tervezett értékelési módszerek	26
5.2.5	Értékelés tervezett ütemezése.....	27

1 Vezetői összefoglaló

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/10601 rendelet (továbbiakban: CPR) 44. cikke fogalmazza meg a tagállamok által végzett értékelésekkel kapcsolatos elvárásokat, amelyeknek célja, hogy „javuljon a programok tervezésének és végrehajtásának minősége”, s ezen értékelések előre tervezett ütemezésben és formában valósulnak meg a következő szempontok figyelembevételével: „hatékonyság, eredményesség, relevancia, koherencia és uniós hozzáadott érték”. Az értékelési terv hozzájárul a szakmai döntéshozók és a programot végrehajtó hatóságok részére a megfelelő és szükséges információk biztosításához a megfelelő időben és a megfelelő minőségben. A CPR rendelet a megosztott irányítás alá tartozó alapok keretén belül nyújtott támogatások koordinálására és végrehajtásának harmonizálására szolgál a szakpolitika szoros támogatásával. Így tehát definiálja az előfeltételeket, a teljesítmény-felülvizsgálatot, a monitoringra, a beszámolóra és az értékelésre vonatkozó intézkedéseket is.

A jogszabályok nyújtotta lehetőségekre tekintettel jelen értékelési terv a 2021-2027. pénzügyi időszakhoz készült az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-Alap által finanszírozott Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Pluszra (program).

Tekintettel a fentiekre, illetve az azokon túlmutató jogszabályi előírásokra, a MAHOP Plusz tervezett beavatkozásaira és a program volumenére, a tervezettek szerint az alábbi értékelések elvégzésére kerül sor a programciklus során:

1. Félidei értékelés

- Tekintettel a programok jelen értékelési terv elkészítésekor tapasztalt előrehaladására a félidei értékelés elsődleges célja, hogy
 - felmérje a program relevanciáját és a tervezéskori helyzethez képest történt esetleges változások hatását a program struktúrájára;
 - áttekintse a felállított folyamatokat és szükség szerint javaslatokat fogalmazzon meg azok további finomhangolásához;
 - megvizsgálja a program hatáskörén kívül eső, külső események (ld. COVID, ukrán-orosz háború) hatását és az azokra adott válaszokat.
- A félidei értékelés egyik kiemelt feladata, hogy meghatározza az utólagos értékelés részét képező hatásvizsgálat módszertanának alapjait, melynek során kitér különösen a hatáselemzés bázisadatainak rendelkezésre állására.
- Az értékelés röviden kitér a hazai uniós forrásfelhasználásért felelős intézményrendszer 2024. évi átalakítására (a Nemzeti Fejlesztési Központ felállítására) és megvizsgálja annak esetleges hatását a programvégrehajtásra.
- Az értékelés egyben figyelembe veszi az Európai Bizottság ETHAA-rendelet alapján elkészített félidei értékelésének következtetéseit.
- A félidei értékelés ütemezése 2026. április 30.

2. Utólagos (*ex post*) értékelés

¹ CPR: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R1060>

- Az értékelés a jogszabály által megkövetelt hatáselemzésre terjed ki és megvizsgálja a MAHOP Plusz végrehajtását követően a program relevanciáját, eredményességét, hatékonyságát, koherenciáját és uniós hozzáadott értékét.
- Ütemezése a jogszabályi előírásoknak megfelelően 2029. június 30.

Előre tervezetten nem kerül sor további, közbenső értékelésekre, ugyanakkor az Irányító Hatóság nyitva hagyja annak lehetőségét, hogy a program előrehaladásával, speciális kérdések felmerülésével olyan azonnali, soron kívüli (ad hoc) értékeléseket lefolytasson, melyek lehetővé teszik a rugalmas reagálást a programban felmerülő változásokra és kihívásokra.

2 Az értékelési tervet elkészítő jogszabályi háttér bemutatása

A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-Alapból (ETHAA) kerül finanszírozásra és az előírt értékelésekről az Európai Parlament és Tanács (EU) 2021/1060² rendelete határoz. A tagállam által végzett értékelésekről a 2021/1060 rendelet (CPR) 44. cikke az alábbiak szerint fogalmaz:

- az értékelést a tagállam vagy az Irányító Hatóság (IH) készítteti el,
- az értékelési folyamat során a „*hatékonyság, eredményesség, relevancia, koherencia és uniós hozzáadott érték*” kritériumai közül legalább egy vagy több kritérium mentén kell értékelni a programot, s mindez kiegészíthető az „*inkluzivitás, megkülönböztetés-mentesség és a láthatóság*” kritériumaival is,
- az *ex post* értékelést minden tagállamnak 2029. június 30-ig kell elvégeznie,
- az értékelés elvégzéséhez külső szakértőt is bevonhat,
- a tagállam vagy az IH az értékeléshez szükséges adatokat és információkat az értékelő rendelkezésére bocsátja,
- ~~a tagállam elkészíti saját értékelési tervét, amelyet a programot jóváhagyó határozat megküldését követően 365 napon belül benyújt a Monitoring Bizottság (MB) részére, ahogy annak esetleges módosításait szintén a MB elé terjeszti jóváhagyásra,~~
- az értékeléseket a tagállam vagy az IH közzéteszi az Irányító Hatóság honlapján, amely hazánk esetében a <https://www.palyazat.gov.hu/>.

A hazai jogszabályok értelmében az értékelési tervről a 256/2021. (V. 18.) Korm. rendelet határoz³, amely 2024. évi módosításának⁴ értelmében az újonnan felállított Nemzeti Fejlesztési Központ (NFK) feladatai közé tartozik – az Irányító Hatósággal együttműködésben – az értékelési tervek végrehajtásának és aktualizálásának koordinálása, valamint módszertani támogatás nyújtása az értékelési terven túli értékelések végrehajtásában. A releváns értékelések hasznosításáról a szakpolitikai felelős gondoskodik. ~~– egyben a monitoring- és értékelési munkacsoport – amelybe tagot delegál az NFK, az IH és a szakpolitikai felelős – feladata a monitoring- és értékelési feladatok eredményes végrehajtásának biztosítása és módszertani segítség nyújtása az értékelési tevékenységekhez~~

A 256/2021. (V. 18.) Korm. rendelet mellékleteiben szerepelnek az egyes operatív programok felelősei, így a Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz szakpolitikai felelőse az

² Az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra, az Igazságos Átmenet Alapra és az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-Alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a határigazgatás és a vízünpolitika pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról szóló rendelet: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R1060#d1e5372-159-1>

³ Korm. rendelet a 2021–2027 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről, mely a 2021-2027-es programozási időszak ERFA, ESZA+, KA, ETHAA, MMIA, HaVE, BBA, EUSZA, IAA alapjaira vonatkozik

⁴ 218/2024 (VII. 31) Korm. rendelet

agrárpolitikáért felelős miniszter, Irányító Hatósága az Agrárminisztérium, közreműködő szervezete (KSZ)⁵ a Magyar Államkincstár (Kincstár).

A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Pluszra a CPR-en túl az Európai Unió és Tanács (EU) 2021/1139 rendelete⁶ (ETHAA rendelet) is vonatkozik. Az értékelések vonatkozásában az ETHAA rendelet 38. cikke a CPR 45. cikkére hivatkozik, amely a Bizottság által elvégzendő értékeléseket foglalja magába:

- 2024 végéig kell a Bizottságnak a félidős értékeléseket elvégeznie, ami során megvizsgálja, hogy az adott alap működése megfelel-e az öt feltételnek (hatékonyság, eredményesség, relevancia, koherencia és uniós hozzáadott érték);
- 2031. december 31-ig a Bizottság *ex post* értékelést végez, ahol az egyes alapok hatékonyságát, a prioritások sikerességét vizsgálja meg. A Bizottság az ETHAA esetében különös fókusszal van a szakpolitikai célkitűzésekkel kapcsolatos társadalmi, gazdasági és területi hatásokra.

A hivatkozott jogszabályok az értékelésekre vonatkozóan az alábbi előírásokat tartalmazzák még:

- Az egyes alapok Monitoring Bizottságai vizsgálják az értékelések lebonyolításának előrehaladását, az értékelések szintézisét, valamint a megállapítások nyomán esetlegesen hozott intézkedések megvalósítását (CPR 40. cikk (1) e) pont), amely feladattal párhuzamosan a Monitoring Bizottságnak jóvá kell hagynia az értékelési tervet és annak esetleges módosításait (CPR 40. cikk (2) c) pont).⁷
- A tagállam által biztosított átfogó partnerségi együttműködés keretében az azonosított partnereket bevonják a programok értékelésébe (CPR 8. cikk (2) bekezdés).
- A tagállamok biztosítják a horizontális elvek figyelembevételét az értékelések során (CPR 9. cikk (2) bekezdés), és lépéseket tesznek megkülönböztetések elkerüléséért (CPR 9. cikk (3) bekezdés).
- A tagállamok rendelkezésére álló technikai segítségnyújtáson keresztül az alapok finanszírozást nyújthatnak többek között az értékelések végrehajtására (CPR 36. cikk (4) b) pontjának VI. alpontja)), ahol a technikai segítségnyújtás mértékét az ETHAA esetében 6 százalékban határozzák meg.

⁵ *Az irányító hatóság és a közreműködő szervezet kijelölésére a 256/2021. (V. 18.) Korm. rendelet 1. mellékletében foglaltak szerint kerül sor. Az együttműködés keretét a *Közreműködő Szervezeti Megállapodás a Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz Irányító Hatósága és a Magyar Államkincstár, mint Közreműködő Szervezet között* című megállapodás adja.

⁶ Rendelet az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-Alap létrehozásáról és az (EU) 2017/1004 rendelet (ETHAA) módosításáról: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R1139&qid=1699534022487#d1e789-1-1>

⁷ „Az ETHAA által támogatott programok esetében konzultálni kell a monitoringbizottsággal, amely – amennyiben azt helyénvalónak ítéli – véleményezheti az irányító hatóság által esetlegesen javasolt programmódosításokat.” CPR 40. cikk (1) bekezdés

3 Célkitűzések és szempontrendszer

3.1 Az értékelési terv célja

Jelen értékelési terv a 2021-2027 közötti időszakra vonatkozó Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz értékelésének lebonyolításához kapcsolódó fő elemeket tartalmazza a teljes programozási időszakra vonatkozóan.

A terv célja, hogy a különböző értékelési feladatok egy komplex dokumentumba kerüljenek, így támogatva a végrehajtásban résztvevőket a tervezéshez és a végrehajtás minőségének javulásához szükséges további támogató értékelések elvégzésében. Kialakításának továbbá szempontja, hogy elegendő számú és megfelelő színvonalú értékelési tevékenység valósuljon meg a programciklus során.

A MAHOP Plusz értékelésének a célja⁸, hogy

- az érintett szakpolitikai döntéshozókat érdemi információval lássák el döntéseik megalapozásához,
- visszacsatoláson keresztül javítsák a végrehajtás minőségét, hatékonyságát és eredményességét,
- ismertessék a halászati politika terén történő előrehaladásokat és eredményeket,
- értékeljék az ETHAA-ból finanszírozott projektek hatékonyságát, eredményességét, relevanciáját, koherenciáját és uniós hozzáadott értékét és
- hozzájárulnak a közös halászati politika támogatásához.

Az értékelési terv összeállítása a program Irányító Hatóságának feladata, amely szorosan együttműködik a programozásban résztvevő különböző szervezeti egységekkel, intézményekkel és értékelőkkel, aminek fényében a folyamatba bevonásra kerültek az érdekelt felek is. Az értékelési terv kialakítása során építettek a korábbi halgazdálkodással kapcsolatos

⁸ Érdemes kiemelni, hogy az ETHAA-rendelet által meghatározott célok – tekintettel arra, hogy a rendelet az összes uniós tagállam programjának keretszabályait meghatározza, így a tengerparttal rendelkező és ebből fakadóan kiemelt halászati tevékenységgel (tengergazdasággal) bíró tagállamok helyzete meghatározóan megjelenik benne – csak korlátozottan tudnak iránymutatást adni a magyarországi értékelési tervnek.

A rendelet így például célként határozza meg, hogy

- az uniós költségvetésből támogatást kell irányítani a közös halászati politikához (KHP), az Unió tengerpolitikájához és az Unió óceánpolitikai irányítás területén tett nemzetközi kötelezettségvállalásaihoz (ETHAA rendelet (1)), preambulumának (1) bekezdése),
- más uniós alapokkal és programokkal szinergiákat és komplementaritást alakít ki (ETHAA-rendelet preambulumának (6)), bekezdése),
- a tengergazdaságba irányuló beruházásokat az európai strukturális alapokon (Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) és ETHAA) keresztül biztosítják, azonban az ágazat növekedési potenciáljának köszönhetően a tengergazdaságba irányuló beruházásokat új alappal is ki lehet egészíteni pl. InvestEU (ETHAA-rendelet preambulumának (11)), bekezdése),
- teljes mértékben hozzájárul az ENSZ 2030-as fenntartható fejlődési célok (17 cél) közül a 14. „Az óceánok, tengerek és tengeri erőforrások megőrzése és fenntartható hasznosítása a fenntartható fejlődés céljait követve” cél teljesüléséhez. Emellett az Unió vállalta, hogy előmozdítja a tengeri területrendezéssel, a biológiai erőforrások megőrzésével és a 2008/56/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben (9) foglaltak szerinti fenntartható kék gazdaságot, és felszámolja a jogellenes halászatokhoz kapcsolódó támogatásokat (ETHAA-rendelet preambulumának (14)), bekezdése).

értékelési tervekre és biztosították, hogy megfelelő mennyiségű és minőségű értékelés valósuljon meg az adott programozási időszakban a MAHOP Plusz specifikumainak megfelelően.

3.2 Értékelési terv elkészítésének szempontrendszer

Jelen értékelési terv az alábbi szempontok figyelembevételével készült el.

- 1) A 2021-27-es programidőszakban két olyan fázis azonosítható, amikor egy értékelés elvégzése kiemelt szerepet kaphat.
 - a) **Egyrészt** a programok végrehajtásához kapcsolódóan hasznos és célravezető a felállított folyamatok (így pl. a felhívások előkészítése, a döntés előkészítési folyamat, a tervezett monitoring folyamat) áttekintése és felülvizsgálata a 2021-2027 programozási időszak korai pénzügyi szakaszában, hogy a kezdeti tapasztalatok birtokában a program későbbi szakaszában megfelelően kialakított rendszerben valósulhasson meg. Érdeemes megvizsgálni, hogy az intézményrendszeri átalakítás milyen hatással voltak a hazai programra. Bár számos program esetében előírás az, ami az ETHAA esetében nem, ezt a szerepet kiválóan be tudja tölteni egy **félidei értékelés**.
 - b) **Másrészt** kiemelten fontos a programok megítéléséhez, hogy azok végrehajtását követően részletesen vizsgálják, hogy a végrehajtott intézkedések és beavatkozások megfelelően szolgálták-e a célok elérését, sikerült-e a megvalósuló projektekkel és fejlesztésekkel valóban elérni, vagy legalább érdemben közelebb kerülni a stratégiai célokhoz. E tapasztalatok összegzésekor figyelembe kell venni a ráfordított erőforrásokat, a hatékonyság mértékét, a végrehajtást esetlegesen akadályozó tényezők beazonosítását, amelyek tanulságként szolgálhatnak a jövőre nézve. Ezt a szerepet a jogszabály által is kötelezően elvégzendő utólagos, ún. **ex post értékelés** tudja betölteni.
- 2) A CPR alapján kötelezően el kell végezni a 2021–27-es időszak során **tagállami szinten az ex post értékelést**, valamint **a Bizottság részéről az ETHAA programok félidei értékelését**. Az utóbbi kapcsán elkészült értékelés elérhető munkaanyagai összefoglalják az alap programjainak Európa-szerte tetten érhető tapasztalatait, amelyek egyrészt segítenek a hazai értékelések előkészítésében, másrészt segítik a feltárt tapasztalatok és eredmények európai kontextusban történő értékelését.
- 3) Az értékelések végrehajtása során kiemelten fontos szerepet kap **a partnerségi szempontok és az aktív részvételi ösztönzők** megjelenése a szélesebb körű elfogadottság és a javaslatok tényleges megvalósulása érdekében. Ebben kiemelt szerepet játszik az érintettek – így különösen a Monitoring Bizottság szereplőinek – részvétele az értékelési terv kialakításában és esetleges későbbi módosításában, illetve a későbbi értékelések során olyan módszertani elemek előírása, amelyek az intézményi szereplők mellett a kedvezményezettek, illetve az ágazatra rálátó releváns szakértők bevonását is biztosítják. Szintén kiemelendő ehhez kapcsolódóan a disszeminációs elvárások rögzítése a projekteredmények széles körű és minél hatékonyabb terjesztése érdekében. Mindemellett az értékelések hasznosulását elősegíti az értékelési folyamatba bevont szakértők állományának növelése, ugyanis ezzel egy olyan erős szakértői bázis alakítható ki, amely segíti a későbbi halgazdálkodási programok tervezésének és végrehajtásának támogatását.

- 4) Mindezek mellett fontos a korábbi évek értékeléseinek tapasztalatára építve a jelen időszak értékelési folyamatain keresztül megerősíteni azt az adatgyűjtési rendszert, amely létrehoz egy olyan adatbázist, amely a jövőbeni értékelések (különös tekintettel a 2021–27-es *ex post* értékelés) és az időközben felmerülő, *ad hoc* elemzési igények alapjaként szolgálhat.

Az így kialakított értékelési gyakorlat érdemben megerősíti az értékelési és monitoring keretrendszert standard rendszerek kialakításával és a folyamatokban felmerülő hiányosságok azonosításával, valamint értelemszerű kezelésével.

Az előbb megfogalmazott célok elérésének első lépéséhez tartozik jelen értékelési terv elkészítése, amelynek véglegesítését követően meg kell osztani minden érintett szereplővel (közvetlenül érintett partnerek, Monitoring Bizottság).

4 Az értékelési terv keretrendszere

4.1 Az értékelések módszertanának áttekintése

4.1.1 A módszertan keretrendszere

Az értékelés általános módszertana három pillérből tevődik össze, amely a **megállapítások**, **következtetések** és **javaslatok** hármasa. Az értékelőnek e pillérek mentén kell megválaszolnia az értékelési kérdéseket:

- a megállapítások megfogalmazásához különböző módszertani elemekkel adatokat gyűjt és megállapításokat fogalmaz meg,
- e megállapítások alapján következtetéseket von le,
- e következtetések a javaslatok megfogalmazásához vezetnek.

Az értékelés általános módszertana alapján az így megfogalmazott javaslatok megalapozottak és megerősítettek lesznek.

Az értékelések elkészítése során a 2021–2027-es⁹ programozási időszakban a felhasznált források értékelése a következők fogalmak mentén történik::

- **Relevancia:** a relevancia körébe tartozó értékelési kérdések mentén az adott beavatkozás, programtársadalmi, gazdasági és környezeti igényekre adott válaszát vizsgálja, hogy azok összefüggésben vannak-e a kijelölt célokkal, illetve hogy ez szoros kapcsolatban áll-e az „uniós hozzáadott értékkel”.
- **Eredményesség:** az eredményesség vizsgálatokor értékelési kérdések mentén azt kell elemezni, hogy a program mennyiben érte el célját, azaz az előre meghatározott célokat a program/projekt előrehaladásának megfelelően sikerült-e elérnie, vagy sem.
- **Hatékonyaság:** a hatékonyság vizsgálatokor az értékelési kérdések arra fókuszálnak, hogy az adott célt milyen eszközökkel és felhasznált erőforrásokkal sikerült elérni, valamint a program által elért változások között milyen viszonyrendszer alakult ki.
- **Koherencia:** a koherencia vizsgálata során külső és belső vizsgálatokat különböztetünk meg. Külső koherencia vizsgálatokor az értékelési kérdések arra irányulnak, hogy a program más programokhoz és stratégiákhoz hogyan viszonyul, milyen a más programokkal vagy stratégiával való szinergiája. Belső koherencia vizsgálatokor az értékelési kérdések a programon belüli intézkedések egymáshoz való viszonyát, az intézkedések és a beavatkozások kölcsönös hatásait vizsgálják.
- **Uniós hozzáadott érték:** azon programok esetében, amelyek uniós társfinanszírozás keretében valósulnak meg (így pl. a MAHOP Plusz is) fontos megvizsgálni, hogy a program mennyiben járult hozzá a nemzeti vagy magasabb szintű célok teljesüléséhez.

4.1.2 A módszertan eszköztára

Az elvégzendő értékelés függvényében különféle módszertani eszközök alkalmazhatók, amelyek kombinációjának és hangsúlyának meghatározása a mindenkorí Értékelő feladata,

⁹ Béres A. Hajdu Sz., Kondor Zs., Körtvényesi K., Miklós-Molnár M., Nyikos Gy., Viszocky E., (2022), EU kohéziós politikája 2021-2027, 314. oldal

szoros együttműködésben az értékelésekért felelős Irányító Hatósággal. Ezekre az eszközökre az alábbiakban bemutatunk néhány példát.

- **Dokumentumelemzés**, ahol a témához kapcsolódó eddigi elemzéseket, értékeléseket áttekintjük, amelyek segítségével megkezdődik egy átfogó kép felrajzolása.
- **Kérdőíves felmérés**, az egyik legegyszerűbb és talán legelterjedtebb felmérési módszer, ahol kvantitatív módszerrel egyszerre több érintett tapasztalatáról kapható információ.
- **Mélyinterjú**, amelyben a kiemelt szereplők, szakértők véleményei, meglátásai válnak részletesen megismerhetővé, így a minőségi információk és vélemények összegyűjthetők.
- Vannak olyan esetek, amikor a **fókuszcsoportos** megkérdezés igen hatásos, különösen, ha különböző megállapításokat, következtetéseket szeretnénk validálni vagy mélyebben megérteni.
- **Benchmarking elemzés**, amelynek során egy beavatkozás hasonlítható össze eltérő, jellemzően más országokban végrehajtott hasonló beavatkozásokkal.
- **SWOT analízis**, amely segít összegezni az egy adott kérdéskörrel alkotott megállapításainkat.
- **Esettanulmányok**, amelyek lehetőséget biztosítanak a speciális esetek és adatok összegyűjtésére.
- **Hatásvizsgálati módszertanok**, különös tekintettel a kvantitatív (mennyiségalapú), valamint a kvalitatív (minőségalapú) hatásvizsgálati módszerek.

4.2 Lehetséges értékelési kérdések

Az értékelési kérdések meghatározásához a Bizottság által közreadott értékelési terv útmutató¹⁰ ad irányt, amely az értékelési kérdéseket a már fentebb említett öt vizsgálandó kérdéskör (hatékonyság, eredményesség, relevancia, koherencia és uniós hozzáadott érték) mentén határozza meg.

Ezen előzetes értékelési kérdések számosságát a MAHOP Plusz keretrendszerét és szempontjait figyelembe véve – különösen annak tekintetében, hogy Magyarország tengergazdálkodást nem folytat, így halászati tevékenysége erősen korlátozott – szűkítettük, majd más, hasonló módszertant követő értékelési kérdésekkel kiegészítettük. Az eredetileg meghatározott kérdéseket továbbá 2025 őszén kiegészítettük a Bizottság félidei értékelésének tanulságai, valamint a hazai intézményrendszeri átalakítás (NFK létrehozása) figyelembe vételével. Ezek eredményeként a lehetséges tervezett értékelési kérdéseket az alábbiakban határoztuk meg.

Fontos kiemelni, hogy az egyes értékelések során az értékelési kérdések kiválasztása és hangsúlyaik meghatározása a mindenkorai értékelő feladata, figyelembe véve az adott értékelés

¹⁰ A Bizottsági Útmutatót a Halászati és Akvakultúra-felügyeleti, értékelési és helyi támogató hálózat (FAMENET) készítette el. A FAMENET három fő területet egyesít, amelyek

- az ETHAA végrehajtásának nyomon követése és értékelése,
- közösségvezérelt helyi fejlesztések végrehajtása (CLLD) a halászat és az akvakultúra-területeken a fenntartható kék gazdaság előmozdítása érdekében,
- az ETHAA eredményeinek kommunikációja különféle megjelenésekkel (online sajtó, online cikk, videó stb.) és az INFORM EU hálózat támogatása

célját és fókuszát, szoros együttműködésben az értékelésekért felelős Irányító Hatósággal és szükség esetén az NFK-val.

Relevancia:

- Milyen tanulságokat szűrtek le a MAHOP végrehajtásából a MAHOP Pluszra vonatkozóan, és ezek hogyan tudtak megjelenni a programban?
- Mennyire sikeres a program a célközönség és a célcsoportok megnyerésében és elérésében a program különböző területein? Mennyire ismert a MAHOP Plusz a mezőgazdasági, halgazdálkodási körökben? Amennyiben egyes célcsoportokat nem ér el kellőképpen, milyen tényezők korlátozzák a hozzáférésüket, és milyen intézkedésekkel lehetne ezt orvosolni?
- Sikertült-e a programozási szakaszban jól azonosítani az eredeti szükségleteket?
- A programtervezés továbbra is releváns-e a változó igények és a változó politikai prioritások fényében, amelyek a program végrehajtása során előfordulhatnak?
- A MAHOP Plusz nélkül is megvalósultak volna az intézkedései támogatásával megvalósított projektek?

Eredményesség:

- Az alaphelyzethez képest milyen változásokat tudott elérni a MAHOP Plusz a fenntartható halgazdálkodás, valamint a vízi biológiai erőforrások helyreállítása és megőrzése érdekében, és mennyire relevánsak az elért változások az igényekhez képest?
- Az alaphelyzethez képest milyen változásokat tudott elérni a MAHOP Plusz a fenntartható akvakultúra-tevékenységek, valamint a halászati és akvakultúra-termékek feldolgozásának és forgalmazásának előmozdítása érdekében, hozzájárulva ezzel az Unió élelmezésbiztonságához, mennyire relevánsak az elért változások az igényekhez képest?
- Az alaphelyzethez képest milyen változásokat tudott elérni a MAHOP Plusz a fenntartható kék gazdaság lehetővé tétele érdekében a halászati és akvakultúra-közösségek fejlődésének előmozdítása érdekében, mennyire relevánsak az elért változások az igényekhez képest?
- Az alaphelyzethez képest milyen változásokat tudott elérni a MAHOP Plusz a környezetbarát, alacsony szén-dioxid-kibocsátású halászati és akvakultúra ágazatok támogatása érdekében?
- Könnyen tájékozódnak a kedvezményezettek a MAHOP Plusz támogatási lehetőségeiről? Mennyire tartják a kedvezményezettek egyszerűnek és érthetőnek a MAHOP Plusz kiírásait?
- A MAHOP Plusz iránti érdeklődés fokozásához alkalmazott konkrét megközelítések milyen mértékben voltak eredményesek? Meg lehet-e határozni olyan konkrét pontokat, amelyek hozzájárulnának a MAHOP Plusz népszerűsítéséhez?

Hatékonyaság:

- Milyen nehézségeket okozott a program indulásának időbeli csúszása? Milyen okokra vezethető vissza ez a csúszás? Hogyan tudott ehhez alkalmazkodni a program?
- Milyen mértékben érte el a MAHOP Plusz a kívánt kimeneteket, eredményeket és hatásokat? Milyen negatív és pozitív tényezők befolyásolták a kimenetet, eredményeket

és hatásokat? Vannak-e olyan intézkedések, melyek hatékonyabbak voltak a másikinál? Vannak-e különbségek az egyes területek között? Mely tényezők tették még hatékonyabbá ezt a programot?

- Mennyire voltak hatékonyak a MAHOP Plusz intézkedési a gazdaságilag, társadalmilag és környezetvédelmi szempontból fenntartható halgazdálkodási tevékenységek megerősítésében, és mennyire relevánsak az elért eredmények az igényekhez képest?
- Mennyire voltak hatékonyak a MAHOP Plusz fellépései a hatékony halászati ellenőrzés és végrehajtás előmozdításában?
- Mennyire voltak hatékonyak a MAHOP Plusz intézkedési a vízi biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelméhez és helyreállításához való hozzájárulásban, és mennyire relevánsak az elért eredmények a szükségletekhez képest?
- Mennyire voltak hatékonyak a MAHOP Plusz intézkedési típusai a fenntartható akvakultúra-tevékenységek előmozdításában, különösen az akvakultúra-termelés versenyképességének megerősítésében, biztosítva ugyanakkor, hogy a tevékenységek hosszú távon környezeti szempontból fenntarthatóak legyenek, és mennyire relevánsak az elért eredmények az igényekhez képest?
- Mennyire voltak hatékonyak a MAHOP Plusz intézkedései a halászati és akvakultúra-termékek forgalmazásának, minőségének és hozzáadott értékének, valamint e termékek feldolgozásának előmozdításában, és mennyire relevánsak az elért eredmények az igényekhez képest?
- Mennyire voltak hatékonyak a MAHOP Plusz intézkedései a fenntartható kék gazdaság lehetővé tételében a halgazdálkodási és akvakultúra-közösségek fenntartható fejlődésének előmozdításában, és mennyire relevánsak az elért eredmények az igényekhez képest?
- Mennyire volt hatékony a MAHOP Plusz irányítása és végrehajtása a kedvezményezettek és a közigazgatás adminisztratív terheinek csökkentése szempontjából? Milyen mértékben hatékonyak és arányosak az Irányító Hatóság által a kérelmezők, kedvezményezettek és résztvevők nyomon követésére és támogatására alkalmazott intézkedések? Melyek azok a területek, amelyeken javítani/egyszerűsíteni kellene, figyelembe véve a program zökkenőmentes és hatékony végrehajtásának szükségességét?
- Mennyire hatékony az együttműködés a program végrehajtásában és felügyeletében résztvevő különböző szereplők között?
- Milyen nem pénzügyi támogatást kapnak a MAHOP Plusz kedvezményezettjei a program végrehajtása során (pl. pályázat összeállításának támogatása, projektmenedzsment-gyakorlatok felülvizsgálata)?
- Milyen nehézségekkel találkozhatnak a MAHOP Plusz meglévő és potenciális kedvezményezettjei a pályázási-végrehajtási-elszámolási folyamatban? (Pl. digitális megoldások, elszámolási szabályok.) Mennyire tartják egyszerűnek és könnyen kezelhetőnek, felhasználóbarátnak a FAIR EPTK rendszerét?

Koherencia:

- Belső koherencia: Kiegészítik-e egymást a MAHOP Pluszon belüli intézkedéstípusok, és szinergiákat érnek-e el, vagy jelentős kompromisszumok vannak közöttük, és az

intézkedések kombinációja hozzájárul-e a kulcsfontosságú nemzeti és uniós célkitűzések eléréséhez?

- Külső koherencia: Kiegészítik-e a MAHOP Pluszon belüli intézkedéstípusok az MAHOP Pluszon kívüli egyéb eszközöket és alapokat a szinergiák elérése érdekében, vagy vannak jelentős kompromisszumok? Lehet-e azonosítani más programokkal kapcsolatos ellentmondásokat, átfedéseket vagy egyéb hátrányos jelenségeket?

Uniós hozzáadott érték:

- Milyen hozzáadott értéket képvisel a MAHOP Plusz végrehajtása az uniós jogszabályok és az uniós finanszírozás révén ahhoz képest, amit a tagállamok önállóan elértek volna a pénzügyi források rendelkezésre állása, a halászati és akvakultúra ágazat stratégiai céljaihoz és kihívásaihoz való igazodás, valamint a siker nyomon követése és hatékony ellenőrzése tekintetében?
- Milyen mértékben járul hozzá a MAHOP Plusz az uniós szintű szakpolitikai célkitűzésekhez¹¹?
- Milyen előnyökkel és hozzáadott értékkel jár a MAHOP Plusz a programban részt vevő egyének vagy szervezetek számára a nem résztvevőkhöz képest?
- Melyek a MAHOP Plusz hosszú távú hatásai? Milyen mértékben befolyásolták a MAHOP Plusz keretében megvalósuló projektek és intézkedések az ország mezőgazdaságát, a halgazdálkodási ágazatot?
- Milyen mértékben fenntarthatóak MAHOP Plusz eredményei az országban a projektek időtartama után?
- Mi lenne a legvalószínűbb következménye az országban annak, ha az a MAHOP Plusz esetleg megszűnne?
- Támogat a MAHOP Plusz határon átnyúló kezdeményezéseket?

További megfontolásra javasolt kérdések:

A fentebb megfogalmazott kérdéseket kiegészíthetik azok, amelyeket az értékelési terv összeállítása során az Irányító Hatósággal folytatott egyeztetéseink során azonosítottunk, és amelyek nem feltétlenül a fenti módszertani beosztást követik, ugyanakkor vizsgálatuk kiemelten fontos ahhoz, hogy megfelelő képet kaphassunk a MAHOP Plusz program végrehajtásáról, a horizontális szempontok érvényesüléséről.

- Milyen hatással volt a COVID-19-járvány a halgazdálkodási ágazatra? Mennyiben vette figyelembe a MAHOP Plusz tervezése ezeket a tapasztalatokat? Hogyan tudna a MAHOP Plusz hatékonyan reagálni egy hasonló *vis maior* helyzetre?
- Milyen hatással volt az orosz-ukrán háború a halgazdálkodási ágazatra? A MAHOP Plusz megfelelően reagál-e erre a kihívásra?
- Milyen hatással volt a 2022-es energiaválság a halgazdálkodási ágazatra? A MAHOP Plusz megfelelően reagál-e erre a kihívásra?

¹¹ Ld. versenyképesebb és intelligensebb Európa, zöldebb Európa, jobban összekapcsolt Európa, szociálisabb és befogadóbb Európa, polgárokhoz közelebb álló Európa – <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/common-rules-on-eu-funds-2021-2027.html>

- A pályázók horizontális vállalásai milyen hatást értek el a szűkebb és tágabb környezetükben?
- Érvényesültek-e a megvalósítás során az ökoszisztéma-alapú megközelítés és a fenntartható erőforrás-gazdálkodás elvei?
- Milyen éghajlatváltozással kapcsolatos kihívások¹² érték a kedvezményezetteket? (Különös tekintettel: magas hőmérséklet, aszály, erdőtüzek, édesvízkészlet-hiányok, árvíz, belvíz, túl sok csapadék, talajerózió, talaj biológiai sokféleségének csökkenése.) A MAHOP Plusz milyen mértékben tud támogatást nyújtani e helyzetek kezelésére?
- Milyen hatással volt a program a hátrányos helyzetű csoportok (pl. alacsony képzettségűek, vidéki közösségek, fiatal halgazdálkodók) munkaerő-piaci részvételére? Milyen tényezők tehetik vonzóvá a fiatalok számára a mezőgazdaságot, halgazdálkodást? A MAHOP Plusz hogyan tudja ezt támogatni?
- Elegendő-e a halgazdálkodási ágazatban a képzett munkaerő? Ha nem, akkor hogyan lehetne ezen javítani? A MAHOP Plusz megfelelően támogatja ezt?
- gazdálkodása halgazdálkodási ágazatban meglévő családi vállalkozások generációváltása milyen kihívásokat tartalmaz? A kihívások leküzdésében a MAHOP Plusz tud segítséget nyújtani?
- Elégedettek a (potenciális) kedvezményezettek a MAHOP Plusz programokban beszerezhető gépek-eszközök elérhetőségével és minőségével? Amennyiben szükséges, hogyan lehetne ezen javítani?
- Hogyan érvényesült a társadalmi kohézió és a helyi közösségek megerősítése a támogatások végrehajtása során?
- Biztosította-e a program a partnerségi elv érvényesülését (halgazdálkodó szervezetek, civil szektor, tudományos intézmények bevonását)?
- Azonosíthatók-e a programban területi hatások? Például az olyan halgazdálkodási szempontból jelentős szereppel rendelkező térségben, mint például a Balaton térség milyen hatásai voltak a programnak?

4.3 Az értékelések szereplői

Az értékelési tervben foglalt értékelések végrehajtásában a Nemzeti Fejlesztési Központ, az Irányító Hatóság, a Monitoring Bizottság (és további partnerek), illetve az Értékelők játszanak kiemelt szerepet, valamint szerephez jutnak az adatszolgáltatók és esetleges további, egyéb szereplők.

4.3.1 Nemzeti Fejlesztési Központ

A Nemzeti Fejlesztési Központ feladata az értékelésekhez kapcsolódóan az Irányító Hatóság munkájának (pl. az értékelések előkészítésének) támogatása és nyomon követése, valamint annak végrehajtása során folyamatos módszertani támogatás nyújtása.

A Nemzeti Fejlesztési Központ a hazai végrehajtási intézményrendszer CPR szerint – tagállami hatáskörben – kijelölt koordinációs szerve, amely többek között koordinálja a

¹² Ld. pl.: https://climate.ec.europa.eu/climate-change/consequences-climate-change_hu

programhatóságok tevékenységeit¹³. A hazai szabályozás¹⁴ szerint az NFK az IH-kal együttműködve ellátja az értékelési tervvel összefüggő feladatokat – aminek keretében biztosítja az értékelési terv végrehajtásának és aktualizálásának koordinálását, működteti a monitoring és értékelési munkacsoportot, valamint módszertani támogatást nyújt az értékelések végrehajtásához.

A MAHOP Plusz IH ugyanakkor számos másik OP IH-jával ellentétben nem lett az NFK része, a Technikai Segítségnyújtás Projekt megvalósítása is a VOP-tól elkülönülten, önállóan történik. Így a gyakorlatban számos feladat végrehajtása, amelyek más OP-k esetében az NFK-hoz kerültek, a MAHOP Plusz IH-nál maradtak: például az értékelési terv kezelése és az értékelések végrehajtása. Ezekhez – a fentiekben bemutatott jogszabályi kötelezettségeknek megfelelően – az NFK aktív módszertani és szakmai támogatást nyújt.

4.3.2 Irányító Hatóság

Az értékelések során az Irányító Hatóság feladata a megfelelő minőségű értékelések előkészítése vagy annak megrendelése.

Az Irányító Hatóság –mely MAHOP Plusz esetén az Agrárminisztérium önálló szervezeti egységeként működő Halászati Alapok Irányító Hatósági Főosztálya — alapvető feladata, hogy a program célkitűzéseinek teljesítését szem előtt tartva irányítsa a programot¹⁵. Az Irányító Hatóság feladatai közé tartozik a műveletek kiválasztása, a programirányítási feladatok elvégzése, a Monitoring Bizottság munkájának támogatása, a Közreműködő Szervezetek (jelen esetben a Kincstár) felügyelete, valamint a monitorozáshoz, értékeléshez, pénzügyi irányításhoz és audithoz kapcsolódó elektronikus adatok rögzítése és tárolása, továbbá a felhasználók hitelesítése¹⁶.

¹³ Ld. CPR, 71. cikk (6) bekezdés

¹⁴ 256/2021 (V. 18.) Korm. rendeletet 9.§. § (ld. a rendelet 218/2024 (VII. 31) Korm. rendelettel történt módosítása)

¹⁵ CPR, 72. cikk

¹⁶ A **műveletek kiválasztása** során az Irányító Hatóságnak biztosítania kell, hogy

- azok megfeleljenek a programnak, hatékonyan hozzájáruljanak az egyes célkitűzésekhez,
- a feljogosító tételek hatálya alá tartozó, kiválasztott műveletek összhangban legyenek a vonatkozó stratégiákkal,
- a kedvezményezetteknek elegendő pénzügyi fedezet álljon a rendelkezésükre,
- bizonyos műveletek esetében hatásvizsgálatot és átvilágítást kell végezni,
- a műveletek a támogatási kérelem előtt már elindultak,
- a legalább öt éves élettartamú infrastrukturális beruházások esetében éghajlat-változási reziliencia vizsgálatot készít (CPR, 73. cikk).

A **programirányítás** során az Irányító Hatóság az irányítási ellenőrzés során azt vizsgálja, hogy megtörtént-e a termék vagy szolgáltatás szállítása és teljesítése (74. cikk). A **Monitoring Bizottság munkájának segítéséhez** (75. cikk) az Irányító Hatóság biztosítja a feladatok elvégzéséhez szükséges információkat. Mindemellett segíti az audithatóságok munkáját konzultációval az auditstratégia kialakításában (78. cikk (1)).) bekezdés).

4.3.3 Monitoring Bizottság

A Monitoring Bizottság nyomon követi az értékelések végrehajtását és érdekelt szereplőként a további partnerek mellett az értékelő által az értékelések elkészítésébe közvetlenül is bevonásra kerül.

A Monitoring Bizottság alapvető funkciója a programok megvalósításának nyomon követése, különös tekintettel a célok teljesülésére¹⁷. A Monitoring Bizottság évente legalább egyszer ülésezik, ennek során megvitat minden olyan kihívást, amely esetlegesen akadályozná azt, hogy az adott program megfelelően előrehaladhasson. A Monitoring Bizottság tagjai között nemcsak a program végrehajtásában közvetlenül érintettek lehetnek, hanem társadalmi partnerek is. Az Irányító Hatóság felkérésére a Monitoring Bizottságba szavazati joggal rendelkező tagot delegálhat többek között az NFK, az államháztartásért felelős miniszter, a civil szervezetek és a szakpolitikai felelősök.

A Monitoring Bizottság feladatai közé tartozik a műveletek kiválasztására alkalmazott módszertan és kritériumok, valamint ezek változásainak jóváhagyása mellett az értékelési terv, illetve annak esetleges módosításának jóváhagyása is. A Monitoring Bizottság nyomon követi az értékelési folyamatok vonatkozásában elért előrehaladást, az értékelés szintézisét és az esetleges megállapításokat követően megteszi a megfelelő intézkedéseket, majd ellenőrzi azok végrehajtását. Számos dedikált feladata mellett a nem dedikált tevékenységekbe való bevonása megfelelő eszköz a partnerségi elv érvényesítéséhez is.

4.3.4 Értékelők

Az értékelés lebonyolításáért az Irányító Hatóság által kiválasztott értékelők a felelősek.

Az értékelőknek olyan személyeknek kell lenniük, akik a Program végrehajtásáért felelős hatóságoktól funkcionálisan független belső vagy külső szakértők¹⁸. E személyek kiválasztása függ az értékelés nagyságától, illetve az EU és a magyar közbeszerzési szabályozás rendelkezéseitől is. Az értékelés folyamata során az értékelők előre meghatározott teljesítmény-kategóriák, kritériumok, mutatók alapján vizsgálják meg, hogy a rendelkezésre álló források felhasználása mennyire volt gazdaságos, hatékony és eredményes – különös tekintettel jelen értékelési tervben megfogalmazott módszertani eszközök alkalmazására és az előzetes értékelési kérdésekre. Az értékelőknek az értékelés során elsősorban arra kell megtalálniuk a választ, hogy van-e kimutatható hatása a támogatott intézkedéseknek, illetve arra, hogy az adott intézkedés hogyan fejti ki a hatását. Az értékelők elvégzendő feladatait az ezt szabályozó műszaki leírás (Terms of Reference, ToR) határozza meg, valamint az utóbbi alapján az értékelések kezdeti szakaszán elkészített, ún. Indító értékelési jelentés.

4.3.5 Adatszolgáltatók

Jelen értékelési tervben elsősorban azokat a szereplőket soroljuk az adatszolgáltatók körébe, akik rendelkeznek vagy intenzív haltermelő üzemmel, vagy halastóval (alapvetően ők alkotják a program potenciális kedvezményezettjeinek körét is). Az adatszolgáltatókat az Irányító Hatóság már a monitoring, illetve értékelési folyamatok kezdetén bevonja a munkába, hiszen

¹⁷ Ld. CPR 38-40. cikk, 256/2021 Korm. rendelet III. fejezete

¹⁸ CPR 44. cikk (3) bekezdés

ezek a szereplők rendelkeznek a megfelelő szakmai tudással és adatokkal, továbbá végezhetnek olyan kutatásokat, amelyek az adott témához kapcsolódnak, így egyedi adatokat is szolgáltatni tudnak az értékelés során. Az adatok gyűjtését általában az Irányító Hatóság, a Közreműködő Szervezet (jelen esetben a Kincstár) és az Agrárközgazdasági Intézet végzi. Az adatszolgáltatás épít a már kialakított halgazdálkodási adatgyűjtési rendszerekre, amelyekben a szereplők elektronikus úton tudják továbbítani az adatokat.

Az adatszolgáltatók körébe egyben érdemes bevonni olyan szervezeteket is, akik rendelkeznek saját, önálló – javarészt a fentebb leírt célcsoporttól gyűjtött – adatbázissal: így az Agrárközgazdasági Intézet Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság. (AKI), a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH), a MOHOSZ (Magyar Országos Horgász Szövetség) és a MA-HAL (Magyar Akvakultúra és Halászati Szakmaközi Szervezet), továbbá a HUNATIP (Magyar Akvakultúra Technológiai és Innovációs Platform) is rendelkezik érdemi információkkal a magyar természetesvízi halgazdálkodási és akvakultúra-ágazatokkal. Mivel az adatgyűjtés célja, hogy a MAHOP Plusz potenciális kedvezményezett körét átfogóan megismerje, az adatszolgáltatók körében érdemes figyelembe venni a program kiemelt projektjeinek kedvezményezettjeit is.

Az adatgyűjtésnek kiemelt szerepe van a programok értékelései során, különösen az utólagos (*ex post*) hatásértékelés esetén.

4.4 Az elvégzett értékelések disszeminációja

Az elvégzett értékelések disszeminációjának célja, hogy a program nyújtotta lehetőségeket, az általa elvárt hatásokat, valamint a ténylegesen elért eredményeket minél szélesebb körben eljuttassa az érintettekhez és a közvéleményhez. Ezért tehát, a jogszabályban is meghatározottak alapján, az értékeléseket az Irányító Hatóság nyilvánosan elérhetővé teszi és azt a megfelelő fórumokon bemutatja. Ez nemcsak megvalósítja az uniós források felhasználásának transzparenciáját, hanem aktívan hozzá is járul az elvégzett értékelések szakmai minőségének javításához, az abban kimondott konklúziók és javaslatok szakmai diskurzussal alátámasztott megalapozottságához. Az értékelések eredményeinek disszeminációját számos lépés tudja erősíteni:

- Az értékelési folyamatba bevonásra kerülnek a legfontosabb, releváns szakmai partnerek és monitoring bizottsági tagok szakértői megkereséseken, illetve az értékelési folyamatba épített workshopokon keresztül.
- Az értékelők munkájuk zárásakor külön prezentációs anyagokat készítenek, amelyek az értékelések eredményeinek bemutatása mellett alkalmasak az adott program (és az adott értékelésig elért eredményeinek) rövid, áttekintő bemutatására. Ez a prezentációs anyag megosztásra, és lehetőség szerint szakmai fórumokon, valamint döntéshozói egyeztetéseken bemutatásra kerül.
- Az Irányító Hatóság megvizsgálja annak lehetőségét, hogy az eredmények bemutatására egy önálló rendezvényen is sor kerüljön.
- Az Irányító Hatóság egyben megvizsgálja annak lehetőségét is, hogy az értékelések legfontosabb üzeneteiről külön, egy szerkesztett kötetben beszámoljon a szakmai közvélemény, az Európai Bizottság és a végrehajtásban érintettek számára.

4.5 Források és eszközök

4.5.1 Pénzügyi források

A 2014–20-as programozási időszakhoz hasonlóan Magyarország a 2021–2027. évi időszakban is él a tagállam kezdeményezésére alkalmazott technikai segítségnyújtás lehetőségével.

A tagállam kezdeményezésére alkalmazni kívánt technikai segítségnyújtási keret a CPR 36. cikke szerint az operatív program teljes összegének legfeljebb 6 százaléka lehet. A MAHOP Plusz esetében a technikai segítségnyújtás összege ennek megfelelően az operatív program keretének 6 százaléka, ami 1,276 milliárd forintot jelent.

A technikai segítségnyújtás terhére az operatív program előkészítési, irányítási, monitorozási, értékelési, tájékoztatási és kommunikációs, hálózatépítési, panaszkezelési, kontroll- és auditintézkedései támogathatóak. A technikai segítségnyújtás felhasználható még a kedvezményezettek adminisztratív terheinek csökkentését szolgáló intézkedésekre, beleértve az elektronikus adatcsere rendszerek biztosításátbiztosítását.

4.5.2 Adminisztratív kapacitás

A hatékony monitoring és értékelés nem végezhető el a megfelelő adminisztratív kapacitás megléte nélkül. Nemcsak a munkatársak megfelelő száma a fontos, hanem a kollégák szakmai kompetenciája is.

Az Irányító Hatóság számára kiemelt szempont, hogy az értékelés és az adatgyűjtés magas színvonalon történjen, amihez külön erőforrást dedikál. Ennek keretében többek között elindította a MAHOP_Plusz 1.2.1-24 kiemelt projektet, amelynek kifejezett célja a halgazdálkodással kapcsolatos adatgyűjtés, -kezelés és -felhasználás támogatása, és a Magyarország számára releváns halgazdálkodási adatok szakszerű gyűjtése, kezelése, kiértékelése és felhasználása; a projekt végrehajtása az AKI Agrárközgazdasági Intézethez tartozik.

5 Tervezett értékelések

A rendszeres, ütemezett értékelések biztosítják a hatékony program monitoringot, ami a végrehajtás elengedhetetlen része.

Tekintettel a részletezett jogszabályi előírásokra, a MAHOP Plusz tervezett beavatkozásaira és a program volumenére, a tervezettek szerint alábbi értékelések elvégzésére kerül sor a programciklus során:

1. Egy félidei értékelés készül.

- Tekintettel a programok jelen értékelési terv elkészítésekor tapasztalt előrehaladására, a félidei értékelés elsődleges célja, hogy
 - felmérje a program relevanciáját és a tervezéskori helyzethez képest történt esetleges változások hatását a program struktúrájára;
 - áttekintse a felállított folyamatokat (köztük a FAIR rendszer használatához kapcsolódó tapasztalatokat), és szükség szerint javaslatokat fogalmazzon meg azok további finomhangolásához;
 - megvizsgálja a program hatáskörén kívül eső, külső események (ld. COVID, ukrán-orosz háború) hatását és az azokra adott válaszokat.
- A félidei értékelés egyik kiemelt feladata, hogy meghatározza az utólagos értékelés részét képező hatásvizsgálat módszertanának alapjait, aminek során kitér különösen a hatáselemzés bázisadatainak rendelkezésre állására.
- Az értékelés röviden kitér az uniós forrásfelhasználásért felelős hazai intézményrendszer 2024. évi átalakítására (a Nemzeti Fejlesztési Központ felállítására) és megvizsgálja annak esetleges hatását a programvégrehajtásra.
- Az értékelés egyben figyelembe veszi a Bizottság ETHAA-rendelet alapján elkészített félidei értékelésének következtetéseit.
- A félidei értékelés ütemezése 2026. április 30.

2. Egy utólagos, *ex post* értékelés készül.

- Az értékelés a jogszabály által megkövetelt hatáselemzésre terjed ki, és megvizsgálja a MAHOP Plusz végrehajtását követően a program relevanciáját, eredményességét, hatékonyságát, koherenciáját és uniós hozzáadott értékét.
- Ütemezése a jogszabályi előírásoknak megfelelően 2029. június 30.

Előre tervezetten nem kerül sor további, közbenső értékelésekre, ugyanakkor az Irányító Hatóság nyitva hagyja annak a lehetőségét, hogy a program előrehaladásával, speciális kérdések felmerülésével lefolytasson olyan **azonnali, soron kívüli (*ad hoc*) értékeléseket**, amelyek lehetővé teszik a rugalmas reagálást a programban felmerülő változásokra és kihívásokra. Ezek célja a keretrendszer hatékonyságának és eredményességének javítása, valamint a programcélok elérésének nyomon követése.

Mindennek megfelelően a program előrehaladásával sor kerülhet az értékelési terv módosítására az érdekelt felek – így különösen a Monitoring Bizottság – megfelelő bevonásával.

5.1 Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz – Félidei értékelés

5.1.1 Értékelés célja

Az értékelés elsődleges célja, hogy a szakpolitikai döntéshozatal számára a programvégrehajtás első szakaszában szerzett tanulságokat összegezze, ezzel támogatva a program további végrehajtását és a későbbi szakpolitikai döntések megalapozását. Az értékelések segítenek azonosítani a programok végrehajtása során a sikeres és kevésbé sikeres gyakorlatokat, ezáltal a döntéshozók számára megalapozott áttekintést nyújtanak, ami lehetővé teszi számukra, hogy megfelelő időben és megalapozott döntéseket hozzanak — mind nemzeti, mind uniós szinten. Ennek eléréséhez azonban fontos, hogy mind a nemzeti, mind az uniós értékelések a megfelelő időben tegyék fel a megfelelő kérdéseket.

Mivel a MAHOP Plusz program előrehaladása továbbra is korlátozott, a félidei értékelés fókuszában a program relevanciája, a kialakított folyamatok és rendszerek robusztussága van, valamint a program tervezésének tényezőire, illetve azok esetleges változására helyeződik a hangsúly.

Ennek megfelelően a félidei értékelés

- értékeli a program félidei előrehaladását a kezdeti eredmények alapján,
- részletesen áttekinti a program megvalósítására fókuszáló folyamatokat és az elmúlt évek intézményrendszeri átalakításának (ld. NFK felállításának) hatását,
- megerősíti a program relevanciáját és
- megvizsgálja a program megvalósítási keretrendszerének hatékonyságát, különös tekintettel a szakpolitikai célkitűzések megvalósulására.

A félidei értékelés egyben kitekint az időszak tervezését, valamint kezdeti végrehajtását meghatározó COVID-19-járvány tapasztalataira és tanulságaira, valamint az ukrán-orosz háború magyar halgazdálkodásban tetten érhető hatásaira.

A félidei értékelés egyben épít az ETHAA programok Bizottság részéről elkészített félidei értékelésére, amelynek elérhető munkaanyagai összefoglalják az alap programjainak Európa-szerte tetten érhető tapasztalatait. Ezek segítik egyrészt a félidei értékelés előkészítését, másrészt a feltárt tapasztalatok és eredmények európai kontextusban történő értékelését.

5.1.2 Előzetes értékelési kérdések

Jelen pontban meghatároztunk előzetesen néhány, a félidei értékeléshez releváns kérdést. Ezek köre pontosítandó a későbbi értékelési műszaki leírásban (ToR), valamint véglegesítendő a kiválasztott értékelő Indító értékelési jelentésében.

Relevancia

- Milyen tanulságokat szűrtek le a MAHOP végrehajtásából a MAHOP Pluszra vonatkozóan, és ezek hogyan tudtak megjelenni a programban?
- Megváltozott-e a programstratégia kialakításakor fennálló, az igényfelmérésben azonosított kiinduló helyzet?
- Milyen mértékben tud a program alkalmazkodni a jövőben esetlegesen változó igényekhez?

Eredményesség

- Milyen nehézségeket okozott a program indulásának időbeli csúszása? Milyen okokra vezethető vissza ez a csúszás? Hogyan tudott ehhez alkalmazkodni a program?
- Milyen következtetést lehet levonni a program eddigi előrehaladásáról a céljainak elérése felé?
- Mennyire alkalmas a kialakított monitoring és értékelési keretrendszer a programcélkitűzések felé tett előrehaladás megfelelő nyomon követésére?
- Hogyan biztosított a releváns partnerek bevonása a programtervezés, a végrehajtás, a monitoring és az értékelés folyamatába?
- Mennyire eredményesen tudja a program a lehetőségeit és az elért sikereit kommunikálni és megosztani (disszeminálni)?

Hatékonyság

- A tervezett intézkedések költséghatékonyságát milyen mértékben vették figyelembe?
- Milyen mértékben hatékony az irányítási és ellenőrzési rendszer?
- Milyen mértékben és hogyan lehetne elérni további egyszerűsítést a program végrehajtásában?
- Milyen nehézségekkel találkoznak a MAHOP Plusz meglévő és potenciális kedvezményezettjei a pályázási- végrehajtási-elszámolási folyamatban?

Koherencia

- Milyen mértékben koherensek egymással a program beavatkozásai?
- Milyen mértékben koherens a program a CPR alá tartozó alapokkal és más uniós forrásokkal?

Uniós hozzáadott érték

- Mennyiben biztosított a megelőző programidőszakban elért eredmények és hatások fenntartása, illetve megismétlése a jelenlegi programban?
- Milyen folyamatok támogatnák leginkább a jövőbeli pénzügyi ciklusok programjának zökkenőmentes tervezését?

További, kiegészítő kérdések

- Milyen hatással volt a COVID-19 a halgazdálkodási ágazatra?
- Milyen hatással volt az orosz-ukrán háború a halgazdálkodási ágazatra?
- Milyen hatással volt a 2022-es energiaválság a halgazdálkodási ágazatra?
- A pályázó vállalatok horizontális vállalásai milyen hatást értek el szűkebb és tágabb környezetükben?
- Hogyan támogatta a beavatkozások tervezése és végrehajtása a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást és az éghajlatváltozás hatásainak mérséklését?
- Milyen hatással volt a program a hátrányos helyzetű csoportok (pl. alacsony képzettségűek, vidéki közösségek, fiatal halgazdálkodók) munkaerő-piaci részvételére?
- Rendelkezik a MAHOP Plusz végrehajtása a szükséges rugalmassággal ahhoz, hogy reagálni tudjon a gyorsan változó gazdasági környezetre? (Pl. az infláció hatása a programok és projektek pénzügyi tervezésére).

5.1.3 Az értékelés további feladatai

- A beavatkozási logika elemzése
 - A beavatkozási logika segít azonosítani és meghatározni a beavatkozás által kezelendő társadalmi-gazdasági szükségletek és a beavatkozás célkitűzései, bemenetei, folyamatai, kimenetei és eredményei közötti kapcsolatot, beleértve az eredményeket és hatásokat is.
- A monitoring rendszer teljességének értékelése, addicionális adatigény megfogalmazása a program további életciklusára.
 - A monitoring rendszer konkrét és jól meghatározott céllal rendelkezik, és adatokat-információkat gyűjt a megvalósításra vonatkozóan. Ezen adatok tükrében felhívja a figyelmet a céloktól való eltérésre, ezáltal szükség esetén lehetővé teszi az IH beavatkozását. Az értékelés feladata e monitoring rendszer részletes vizsgálata, robusztusságának és használhatóságának értékelése, valamint olyan esetleges fejlesztési javaslatok megfogalmazása, amelyek kielégítik az *ex post* értékeléshez kiválasztott módszertan adatigényét.
- Javaslattétel az utólagos (*ex post*) értékelés módszertanára.
 - A rendelkezésre álló adatok ismeretében mérlegelni szükséges, hogy az utólagos (*ex post*) értékelésben elvégzendő hatásvizsgálathoz a lehetséges értékelési módszertanok közül melyiket célszerű alkalmazni és ennek megfelelően javaslatot tenni az értékelési terv (mindenekelőtt az *ex post* értékelési módszertan) pontosítására. A módszertan kiválasztása során az értékelő megvizsgálja különösen a kvantitatív (mennyiségalapú), valamint a kvalitatív (minőségalapú) hatásvizsgálati módszerek relevanciáját és alkalmazhatóságát a program szempontjából.
- Az értékelési terv módosítási igényének vizsgálata.
 - A félidei értékelés, tekintettel arra, hogy az értékelési terv elfogadását követően egy éven belül készül el, elsődlegesen az *ex post* értékelés alkalmazott hatásvizsgálati módszertanához tett megállapításai alapján tesz javaslatot az értékelési terv vonatkozó részeinek módosítására.

5.1.4 Tervezett értékelési módszerek

A félidei értékelés tervezett értékelési módszertani eszközei az alábbiak:

- dokumentumelemzés:
 - a meglévő értékeléshez kapcsolódó dokumentumok áttekintése;
 - a hazai ágazati elemzések áttekintése;
- adatelemzés:
 - az érintett rendszerekben (irányító hatósági monitoring, halgazdálkodási ágazat, AKI -2014-20-as programvégrehajtás) elérhető adatok elemzése;
- szakmai mélyinterjúk:
 - intézményrendszeri szereplőkkel,
 - potenciális kedvezményezettekkel és szakértőkkel, valamint
 - érintett partnerekkel (pl. Monitoring Bizottsági tagok);
- kvantitatív felmérésfelmérés:

- a program potenciális kedvezményezettjei körében;
- workshop:
 - az értékelés megállapításainak és következtetéseinek validálása, a résztvevőkkel további következtetések levonása és javaslatok megfogalmazása.

5.1.5 Értékelés tervezett ütemezése

Az értékelés tervezett ütemezése: 2026. január 1. – 2026. április 30.

5.2 Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz – *Ex post* értékelés

5.2.1 Értékelés célja

A program *ex post* értékelésének célja, hogy egy komplex módszertani megközelítéssel áttekinthesse a program végrehajtott intézkedéseinek eredményeit és hatásait, ezzel egyúttal eleget téve a tagállami jogszabályi kötelezettségnek.

5.2.2 Előzetes értékelési kérdések

Jelen pontban meghatároztunk előzetesen néhány, az *ex post* értékeléshez releváns kérdést. Ezek köre pontosítandó – különösen a félidei értékelésben megfogalmazott módszertani javaslatok alapján – a későbbi értékelési műszaki leírásban (ToR), valamint véglegesítendő a kiválasztott értékelő Indító értékelési jelentésében.

Relevancia

- A program intézkedései valós, tényleges igényekre reflektáltak?
- A program hozzájárulása nélkül megvalósultak volna a támogatott projektek?
- Hogyan alakult azoknak az ágazati vállalkozásoknak a helyzete, amelyek nem részesültek támogatásban?

Eredményesség

- Hogyan támogatta a program a fenntartható halgazdálkodáshoz, vízvédelemhez kapcsolódóan kitűzött célok elérését?
- Hogyan támogatta a program a fenntartható akvakultúra- tevékenységekhez, piacképességhez és élelmiszerbiztonsághoz kapcsolódóan kitűzött célok elérését?
- Hogyan járult hozzá a program a sürgős, indokolt intézkedést igénylő vészhelyzetek kezeléséhez?

Hatékonyaság

- Hogyan adaptálódott a program a megvalósítás kezdeti csúszásához? Az alkalmazott megoldások biztosították-e, hogy a program eredményessége ne kerüljön veszélybe?
- A program általános célkitűzései ésszerű költségek mellett valósultak meg?
- A programból finanszírozott megvalósult beavatkozások hogyan reagáltak a tényleges szükségletekre?
- Az intézményrendszer és az alkalmazott eljárások megfelelően elősegítik-e a MAHOP Pluszban megfogalmazott célkitűzéseket?

Koherencia

- A program célkitűzései koherensek voltak-e a hasonló szakterületeken elérhető, másuniós finanszírozású programok célkitűzéseivel?
- A programban meghatározott célkitűzések és a megvalósított intézkedések koherensek voltak-e a tagállami szakpolitika célkitűzéseivel és egyéb programjaiban finanszírozott intézkedéseivel?

Uniós hozzáadott érték

- Milyen uniós hozzáadott értéket teremtett a támogatás?
- A program által támogatott projektek pozitív hatásai várhatóan a támogatás megszűnése után is fennmaradnak?
- Egyszerűsödtek-e a program irányítási eljárásai / csökkentek-e a kedvezményezettek adminisztratív terhei a program végrehajtása során?

Az értékelési kérdések összeállításakor külön figyelemmel kell lenni a horizontális szempontok érvényesülésére, figyelembe és alapul véve a félidei értékelés vonatkozó értékelési eredményeit (ld. különösen az esélyegyenlőségi és környezeti fenntarthatósági szempontok vizsgálatát).

5.2.3 Az értékelés további feladatai

- Az aktuális bizottsági iránymutatások és útmutatók figyelembevételével kiegészítő elemzési lépések elvégzése, különös tekintettel a hazai szakpolitikai döntéshozók felmerülő igényeire és az uniós szintű értékelés által megfogalmazott igényekre.
- A 2021-2027. pénzügyi időszak félidei értékelése eredményeinek áttekintése és az annak alapján megtett intézkedések rövid értékelése.
- Koordináció az időben várhatóan egybeeső, a következő pénzügyi időszakban aktuális értékelésekkel.
- A programidőszak során bekövetkezett válságokra és rendkívüli helyzetekre adott válaszok értékelése.

5.2.4 Tervezett értékelési módszerek

Az értékelés pontos módszertanára a félidei értékelés tesz javaslatot, különös tekintettel a kvantitatív (mennyiségalapú), valamint a kvalitatív (minőségalapú) hatásvizsgálati módszerekre.

Ezzel együtt az értékelés adatgyűjtése során számos módszertani eszköz kerül alkalmazásra, például:

- dokumentumelemzés;
- benchmarking;
- adatelemzés;
- SWOT analízis;
- költséghatékonysági elemzés;
- szakmai interjúk;
- kvalitatív (pl. fókuszcsoporthoz) felmérés;
- kvantitatív (pl. kérdőíves) felmérés;
- workshopok;
- a félidei értékelés által javasolt hatásvizsgálati módszertan(ok).

5.2.5 Értékelés tervezett ütemezése

Az értékelés tervezett ütemezése: 2028. október 1. – 2029. június 30.